Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזער צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין
בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך איז
פעסט
וואיצנער בולוואר נומ׳ 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר׳ ע׳ וו׳
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר׳ ע׳ וו׳
פירטעליעהר׳ 2 גולד. 75 קר׳ ע׳ וו׳

Nr. 117, צוועלפטער יאהרגאנג. | פעסט, מיטטוואך ה חשון ה.תרמ״א. | Pest, den 13. Oktober 1880.

דיא טירקייא האט נאכגעגעבען!

נאך זעהר לאנגעם הארטנעקיגעם וויגערן האט ענדליך דיא טירקייא אין דיא איבערגאבע דער אלבאנעזישען שטאדט דולציגנא אן מאנטענעגרא איינגעווילליגט. דער סולטאן האט בערייטס דען אירראפעאישען געזאנדטען דיא אמטליכע אנציינע געמאכט, דאס ער זיינען קאממאנדאנטען דען בעפעהל ערטהיילטע, דולציגנא אן מאנטענעגרא צו איבערגעבען. אויך דער רעגיערונגע פירסט פאן מאנטענעגרא וואורדע בערייטס פאם סולטאן דורך איין שרייבען פערשטענדיגט, דאס דיא טירקישע רעגיערונג בעשלאססען האבע, דולציגנא נאך אים לויפע דיעזער וואכע פריינדשאפטליך אן מאנטענעגרא אבצוטרעטען. אינפאלגע דיעזער פריעדענסאנציינע האט אויך שאן מאנטענעגרא דען גראססערען טהייל זיינער ארמעע צו דען פעלד-ארבייטען נאך הויזע געשיקט. — דיא טירקייא גלייבט נון מיט דיעזער בעדינגונגסלאזען אבטרעטונג דולציגנא׳ס דאס איהריגע געטהאן צו האבען אונד האפפט, מאן ווערדע זיא נון ניכט זאבאלד ווייטער מיט אנדערען פארדערונגען בעשטירמען: מאן ווערדע זיא אלזא יעטצט מיט דער גריעכישען אנגעלעגענהייט אונד מיט דער איינפיהרונג פאן פערבעססערונגען פיר איינינע צייט אין רוהע לאססען.

מיט דיעזער איהרער נאכגיעביגקייט האט דיא טירקייא ווירקליך דען אויסברוך איינעס וועלט-קריעגעס פערהינדערט. דורך איהרע „גראבע אנטוואָרט“, וועלכע דיא טירקייא נאך פאר 9 טאגען אויף דיא פאדערונג דער אייראפעאישען מעכטע ערטהיילטע, וועראן דיא גראס-מעכטע ווירקליך געצוואונגען, קריעגעריש געגען דיעזע הארטנעקיגע טירקייא איינצוטרעטען, וואס וואהל דיא 2 טירקען-פיינדליכען גראס-מעכטע, רוסלאנד אונד ענגלאנד, גערנע געזעהען העטטען. דער רוסישע געזאנדטע אין קאנסטאנטינאפעל האט זאגאר זעלבסט דיא טירקישע רעגיערונג צום ניכט-נאכגעבען איבערערעט. דאמיט דאנן דיא אייראפעאישען גראס-מעכטע זיך מיט איהרער קריעגס-מאכט אין דיעזע טירקישע אנגעלעגענהייט היינמישען זאללען. אבער אין דען לעטצטען טאגען בעמיהטען זיך דער דייטשע אונד פראנצאזישע געזאנדטע אין קאנסטאנטינאפעל, דען סולטאן וועניגסטענס אין בעצוג אויף דולציגנא צור נאכגיעביגקייט צו בעוועגען — אונד מיט דיעזער נאכגיעביגקייט אין בעצוג אויף דאס קליינע דולציגנא זינד יעטצט אללע רוסישען אונד ענגלישען טירקען-פיינדליכען פלאנע, וועלכע אויף דאס קריעגערישע איינמישען דער איבריגען גראס-מעכטע הינארבייטעטען, פערניכטעט וואָרדען. —

ויר גלייבען אונד האפפען, דאס וויר יעטצט פיר מעהרערע וואכען אין דער אָריענטאלישען אנגעלעגענהייט רוהע האבען ווערדען. יעטצט ווערדען דייטשלאנד, עסטערייך-אונגארן אונד פראנקרייך זיך ניכט זא לייכט פאן רוסלאנד אונד ענגלאנד צו איינעם קריעגערישען אויפטרעטען געגען דיא טירקייא פערלייטען לאססען.

יעדענפאללס איזט דאס „צוזאממענהאלטען“ דער גראססמעכטע געגען דיא טירקייא ניכט מעהר פארהאנדען. רוסלאנד אונד ענגלאנד געהען יעטצט אלליין איהרען טירקען-פיינדליכען וועג, וועהרענד דיא איבריגען אייראפעאישען גראס-מעכטע דיא ערהאלטונג דער טירקייא וויגשען. —

וועלכער אומשוואונג אין דער וועלטגעשיכטע! ביים קרים-קריעגע קעמפפטע רוסלאנד פיר דיא פערניכטונג דער טירקייא, וועהרענד ענגלאנד געגען רוסלאנד פיר דיא ערהאלטונג דער טירקייא קעמפפטע, אונד יעטצט געהען רוסלאנד אונד ענגלאנד, וועלכע פאן יעהער פיינדע וואָרען אונד זיך אין אזיען פארטוועהרענד בעקעמפפטען, האנד אין האנד צוזאממען געגען דיא טירקייא! — פראנקרייך אונד דייטשלאנד, וועלכע איינאנדער זייט 10 יאהרען דיא גראססטען פיינדע זינד, האלטען יעטצט אין בעצוג אויף דיא ערהאלטונג דער טירקייא צוזאממען: פאן דעם פראנצאזיש-רוסישען בינדניססע, פאן וועלכעם מאן לאנגע געשפראכען, איזט נון גאר איין פראנצאזיש-דייטשעס בינדניסס געוואָרדען;

ויר האפפען נון פיר דען ווינטער פריעדען צו האבען; אבער אינצווישען ווערדען וואהל רוסלאנד אונד ענגלאנד איהרע ארבייטען צור פערניכטונג דער טירקייא פארטזעטצען. דיעזע ביידען מעכטע האבען זיך איבער דיא טהיילונג דער טירקייא אונטער זיך געאייניגט. יעטצט ווערדען רוסלאנד אונד ענגלאנד דאראויף דרינגען, דאס דיא טירקייא אויך שאן גריעכענלאנד בעפריעדיגען, איהרע ווירטהשאפט פערבעססערן אונד אויך איהרע פיעלען שולדען באלדיגסט צאהלען זאלל. גלייכצייטיג ווירד אויך רוסלאנד אין בולגאריען העטצען לאססען, דאמיט זיך זיד-בולגאריען (אסט-רומעליען) פאן דער טירקייא לאזרייסע אונד מיט נארד-בולגאריען פערבינדע; אבער פארלייפיג קאנן דיא טירקייא רוהיג זיין, זיא האט יעטצט פיער איהר פריינדליכע גראס-מעכטע, דייטשלאנד, פראנקרייך, איטאליען אונד עסטרייך-אונגארן אויף איהרער זייטע, וועלכע דיא צוויא איהר פיינדליכען מעכטע לייכט בעקעמפפען קאננען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(קראנפרינץ רודאלף אין דער מארמאראש.) אוים וויען ווירד געמעלדעט: קראנפרינץ רודאלף בעגיבט זיך ענדע דיעזעס מאנאטס נאך דער מארמאראש צור בערנויאגד. דיא פארבערייטונגען פיר דען עמפפאנג דעס האהען גאסטעס זינד בערייטס געטראפפען. זעממטליכע צימער דעס גאסט-הויזעס אין מארמאראש-סיגעטה, וועלכעס דען טיטעל „צור קראנע“ פיהרט, זינד שאן פיר דיא בעגליייטונג דעס קראנפרינצען בעשטעללט. דער קראנפרינץ זעלבסט ווירד אין דער וואהנונג דעס אבערגעשפאנס, הערען יאהאנן ליניא, אין קווארטיער זיין. דיא אייגענצייכנעטסטען בערען-יעגער דעס גאנצען קאמיטאטס ווערדען אן דיעזער בערען-יאגד טהיילנעהמען.

*(מגלגלין זכות ע״י זכאי) אוים נארד-באניא ווירד אונס בעריכטעט: דיא היעזיגען יידישען קינדער בעזוכען דיא קאטהאלישען שולען. נון מיססטען אבער דיא יידישען קינדער אם „שבת קדש“ דיא שולשטונדען עבענזא איינהאלטען, וויא אן דען וואכענטאגען. דורך דאס איינשרייטען של הרב המא״הג מוה׳ צבי יהודא הארוויטץ אב״ד דפה נ׳ איזט עס געלונגען, ביים שולאינספעקטאר צו ערווירקען, דאס דיא יידישען קינדער אם „שבת קדש“ וועהרענד דעס גאטטעס-דיענסטעס פאם שולבעזוכע בעפרייט זינד; (האפפענטליך זינד דיעזעלבען וועהרענד דער „שבתות וימים טובים“ אויך פאם שרייבען אונד צייכנען גענצליך בעפרייט. מאן מיססטע זאנסט ליעבער וועהרענד אללער היילינען רוהעטאגע איממער אין דער סינאגאגע ביים גאטטעסדיענסטע בלייבען, דאמיט דיא יידישען קינדער דורך שרייבען אונד צייכנען קיינען „חלול שבת ויו״ט“ בעטרייבען מיססען!)

*(גליק איינעם יידישען קאנטארס.) דער קאנטאר דער איזראעליטישען געמיינדע אין קעטשקעמעט, הערר רפאל מאאר, האט פאם פארשטאנדע דער איזראעליטען-געמיינדע צו פאריז דיא איינלאדונג צור אבהאלטונג איינעס פראבע-פארטראגעס ערהאלטען. אים פאללע זיין פארטראג בייפאלל האט, איזט הערר מאאר, אלס קאנטאר איינער דער רייכסטען יידישען געמיינדען אייראפאס, געוויס איין געמאכטער מענש. מערקווירדיג איזט עס, דאס אויך דער פריהערע פאריזער קאנטאר, הערר קעטטען, אוים אונגארן נאך דער פראנצאזישען הויפטשטאדט בערופען וואורדע. הערר קעטטען וואר נעמליך פריהער קאנטאר צו דיאנדיאש. אין פאריז מוס מאן גלייבען, דאס אין אונגארן דיא בעסטען סינאגאגען-זענגער עקסיסטירען. איבריגענס איזט הערר מאאר איין „פאלע“ אונד האבען דיא אונגארן דורכאויס קיינען גרונד, אויף „זיין זינגען“ שטאלץ צו זיין!

*(איין שוסטער-געזעללע אלס יודען-בעקעהרער.) אוים דעססוי (דייטשלאנד) ווירד בעריכטעט: אלס דיא היעזיגע יידישע געמיינדע אם יינגסטען „שמחת תורה“ אין דער סינאגאגע זיך פערזאממעלטע אונד עבען „קריאת התורה“ וואר, דראנג פלאטצליך איין שוסטער-געזעללע מיט איינעם בלומען-שטרויס אין דער איינען אונד איינעם גראסען קרייצע אין דער אנדערן האנד אין דאס גאטטעס-הויז אונד ריעף מיט געוואלטיגער ראהער שטימע: „איהר יודען, איהר! זייד איהר נאך ניכט זאטט מיט אייערעם יודענטהום! פאלגעט מיר נאך: איך ווערדע אייערע זעעלען רעטטען!“ — עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס דער בעקעהרונגס-אייפריגע שוסטער-געזעללע טיכטיג דורכגעפריגעלט אונד אוים דער סינאגאגע געשלייידערט וואורדע. (וואָרום לאסט איהן דיא יידישע געמיינדע ניכט וועגען „שטאָרונג דעס גאטטעס-דיענסטעס“ איינשפערען? פירכטעט זיא עטווא, וועגען דעס אין דייטשלאנד הערשענדען יודענהאססעס ביים געריכטע קיינע גענוגטהואונג זיך פערשאפפען צו קאננען? דאס וועדע דאך האבסט טרויריג!)

*(איינע פעפפערינע ראבע.) אוים לימבורג (דייטשלאנד אים רעגיערונגס-בעצירקע וויעזבאדען) ווירד געמעלדעט: אם פערגאנגענען „שמחת תורה“ פעראנשטאלטעטע דיא היעזיגע יידישע יוגענד איינען באלל, אן וועלכעם אויך פיעלע יידישע געסטע אוים דער אומגעגענד טהיילנאהמען. וועהרענד דעם טאנצעס שפירטע מאן אנפאנגס איינען שארפען, בייסענדען גערוך, וואראויף איין אללגעמיינעס ניעזען אונד הוסטען ערפאלגטע, דאס מאן דיא מוזיק ניכט מעהר האָרטע. דיא דאמען ווישטען זיך דיא טהרענען אוים דען אויגען; קורץ, עס ענטשטאנד איינע אללגעמיינע פערוויררונג. מאן זוכטע נון נאך דער אורזאכע דעס שארפען גערוכעס — אונד זיעהע דא: דער גאנצע באדען דעס טאנצזאאלעס וואר מיט פעפפער-קאָרנערן בעשטרייט, דיא אונטער דען פיסען דער טאנצענדען נאטירליך צעררייבען וואורדען אונד דאהער איינען זאלכע שארפען גערוך פערברייטעטען. דיא אונטערהאלטונג מוסטע נאטירליך אונטערבראכען ווערדען. דער פוסבאדען וואורדע גערייניגט, דיא פענסטער וואורדען געאפפנעט, אונד זא קאננטע ערסט נאך איינער צוויי-שטינדיגען אונטערברעכונג דער טאנץ פאן נייעם אנגעפאנגען ווערדען. עס איזט ניכט דאראן צו צווייפלען, דאס אירגענד איין פערביססענער יודענפיינד דיעזע „געפפעפפערטע ראבע“ אן דער יידישען יוגענד געגאנגען.

דעם בורקהארדט געוועזען צו זיין, מיט דעם זיא זייט לענגערער צייט איין פערהעלטניס האטטע אונד דער איהר אויך איין פיער־יעהריגעס קינד צוריק ליעס. דער פאטער דיעזעס מאָרדערס אונד זעלבסטמאָרדערס וואָהנט געגענווערטיג אלס וואָהלהאבענדער אפּאָט־העקער אין נייזאָהל. בורקהארדט וואר איין זעהר געבילדעטער מאנן, אבער ליעדערליך אונד אר־בייטסשייא. וועסהאלב ער ביי זיינען אנגעהאָריגען מעהר קיינע אונטערשטיטצונג פאנד. אין איינער זיינער ראָקטאשען ווארדע אויך איין אן זיינע ברויט נאָך געריכטעטער בריעף פאָרגעפינדען, דער ווייא פאָלגט לויטעטע: „ליעבע פעפי! עס וואר אונס ניכט בעשיעדען, דאס וויר אונס דורך איינע טרויאונג פעראיינינגען. עס איזט דאהער פיר אונס ביידע בעס־סער, דאס וויר אונס טרעננען. איך שיידע פיר אימ־מער אויס דעם לעבען. זייא גליקליכער אלס איך עס וואר! דיין בורקהארדט." נון, דער מאנן האט עס שנעלל געמאכט. פאָר איינינען יאהרען האט בעך־קאננטליך אויך איין איטאליענער, נאמענס פראנצעס־קאָני איינען בריעף־טרעגער־מאָרד פעראיבט. דער־זעלבע ווארדע דורך דען גאלגען היננעריכטעט. דא האטטע בורקהארדט איממערהין געשיידטער געמאכט, אינדעם ער זיך דורך איינע זעלבסטפערניכטונג וועניגסטענס דעם גאלגען ענטצאָגען האט. וועגן דיעזע געשיידטהייט איך איינע זעהר טרויריגע איזט!

* (זעלבסטמאָרד־פערזוך איי־נעס יודען.) אים פאפא ווירד בעריכטעט: אם 7. דיעזעס ווארדע דער היעזיגע אָרט דורך איי־נען גאנץ אונערוואַרטעט טרויריגען פאלל אין איי־רעגונג פערזעטצט. דער יידישע גרונד־בעזיטצער, הערר סאמועל קרויז, גאלט געמיינליך אלס איין רעכט רייכער מאנן. איס אלטער פאָן עטווא 27 יאהרען האט דערזעלבע פאָריגען יאהרעס אין ראאב איים זעהר רייכעס הויז געהייראטעט אונד ערהיעלט דען בעטראג פאָן 40,000 גולדען אלס מיטגיפט. אונטער זאָלכען אומשטענדען איזט עס געוויס נור נאטירליך, דאס מאן איינעם זאָלך רייכען אונד אנגעזעהענען מאננע דיא שטעללע איינעם דירעקטאָרס ביי דער היעזיגען שפּאר־קאססא אנפערטרויטע. זייט איינינען טאגען פערברייטעטע זיך דיא נאכריכט, דאס קרויז דורך פאלשע וועכסעל דיא שפּאר־קאססא אום 65,000 גולדען בעשעדיגט האבע. דער וועספרימער געריכטס־האָף ערליעס נון געגען קרויז איינען פער־האפטס־בעפעהל. אלס דיא פאָליצײ־לייטע אין זיינע וואָהנונג דראַנגען, ערגריפף קרויז איינע פיסטאָלע אונד ציעלטע נאך זיינעם מונדע. דער שוס גינג פעהל, קרויז ווארדע פערהאפטעט.

הערין מ' לאָבלינאין טרעביטש: דאס וויכטיגע קא־פיטעל איבער דיא „פערבאָרגענע האהלע (מערה נסתרה)", איוף וועלכעס זיא שאָן מיט געשפאננטער נייגיערדע וואר־טען, ווירד דאס נעכסטע קאפיטעל אין אונזערעס פֿאלליע־טאָן זיין. יעטצט האלטען וויר ביים אבצעהנטען קאפיטעל — אונד איבער דיא „מערה נסתרה" ווערדען וויר אלזאָ שאָן אים נייגצעהנטען קאפיטעל בעריכטען.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

געטרייד־געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטערן מעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר גוט. 25000 מעטרצ' וואורדען פערקויפט.

ווייצען, טהייס־ 700 מטרצ' 81,5 קילאָ 13.15 גולד. 1000 מטרצ' 80. קילאָ 13. גולד. 150 מטרצ' 79.5 קילאָ 13. גולד. 100 מטרצ' 74 קילאָ 12.92½ גולד. 200 מטרצ' 78,4 ק' 12.40 גול. 1700 מטרצ' 78. ק' 12 90 גול. 100 מטרצ' 78. קילאָ 12.90 גולד. 100 מטרצ' 77.4 קילאָ 12.80 גולדען. — 100 מעטער־צענטנער 78.5 קילאָ 12.80 גולד. 100 מטרצ' 77. קילאָ 12.70 גול. 400 מטרצ' 76. ק' 12.65 גולד. 100 מטרצ' 77. ק' 12.60 גולד. פעסטער־באָדען 100 מטרצ' 79. קילאָ 12.70 גולד. 100 מטרצ' 78. קילאָ 12,70 גולד. (אללעס פער דרייא מאָנאטע.)

קאָרן 10,40—10.20 גולד.

גערסטע פוטטער־ 6,40—6,10 גולד. מאלצ־פאריע 8,30—7.60 גולד.

קוקורוץ 8 גול.

האפער 6,40—6.— גולד.

רעפס 13—12'50 גולדען.

מעהל־פרייזע (פער 100 קילאָגראמם זאממט זאק, פרייא אב פעסט:) נר' 0: 22 גולד. 20 קר'. נומ' 1: 21 גול. 60 קר', נר' 2: 21 גול. — קר', נר' 3: 20 גול. 40 קר' נר' 4: 19 גול. 80 קר', נר' 5: 19 גול. 20 קר', נר' 6: 18 גול' 60 קר', נר' 7: 17 גולד. 80 קר', נר' 8: 16 גול. 20 קר', נר' 8½ 14 גולד. — קר', פיינע קלייע 4 גול. — קר', גראָבע קלייע 3 גולד. 80 קר.

הילזענפריכטע: ערבסען אונגארישע 12—16 גול. לינזען 9—16 גול. ראָהע הירזע 5.75—6,25, הירזע ברייןּ 11½ גול. — גראָסע ווייסע באָהנען 9¼—10 גול. צוויעבעל 10,50 — 11 גולד. לייגזאמען 13—13½ גולדען, האנפזאמען 8—8,50 גול. מאָהן — 7 גולד. קימעל 25 — 26 גול. — וויקען — גול. — מאָהן גרויער 29 - 31 גול. בלייער 34 — 36 גול' (אללעס פער 100 קילאָ.)

שפּיריטוס נייע מעטהאָדע אים קליינען 33,25 - 33.50 גולד. אלטע־מעטהאָדע 34—34,25 גולד. פער 10000 ליטער פּערצענט. —

צוועטשקען, באָסנישע פאס־וואַרע 20,60—21 גולד. סערבישע פאס־וואַרע 17'50 גול. זאק־ 16'50—17 גולד. —

צוועטשקענמוס (לעקוואר) נייע באנאטער 18½ גולדען. —

קלעזאמען אונגארישע 54 גולד. —

וואכס ראָהגעלבער 127 גולד. בעססערע גאטטונג 130 - 133 גולד.

קנאָפּפערן אונגארישע - 24' גול.

ווייגשטיין 59½—65 גול. יע נאך קוואליטעט.

ריבאָל דאָפּפעלט־ראפינירטעס 35—35'50 גולד. פער 100 קילאָגראמם.

רעפס־קוכען 5,50 גול.

אונשליט (חלב) 47'50—48'50 גולד.

פעטראָלעאום 22.50 גולד.

שאַפ־פעללע אין פאַריזער וואָכע וואורדען 20000 שטיק פערשיעדענע גאטטונגען פערקויפט, אונד צוואר דייטשוואָללינגע 2,60 — 3.20 גול. פער פּאאר סערבישע 125—130 גול. באנאטער אונד באטשקער 135 — 145 גולדען. טירקישע אונד מאצעדאָנישע 44—46 גולד. באָסנישע אונד קראָאטישע 130—135 גולד. (אללעס פער 102 שטיק.) —

לאמם־פעללע סערבישע אונד טירקישע 105—115 גולדען. באטשקער אונד באנאטער 95 — 110 גולד. באָסנישע אונד קראאטישע לייכטע 75—90 גולדען, שווערע קירשנערוואַרע 90 - 150 גולד. דייטשוואָללינגע 6? — 60 גולד. (אללעס פער 102 שטיק.)

הייטע, ווי נאָטירען: פער 100 ק' אונגארישע קוה־הייטע 105—108 גול. אָכסענהייטע טראָקענע 110 - 112 גול. ראָסהייטע 8 — 9 גולד. (אללעס פער פּאאר.) — קאלב־פעללע אָהנע קאָפּפע 200—225 גולד. מיט קאָפּפע 195—200 גולד.

לעדער געשעפט, פּפונד־הייטע 25—28־קילאָ 170 — 172 גולד. איינמאל פעריזעטצטע טערצען פאָן 10—15 קילאָ 172 — 175 גולד„ צווייטמאל פעריזעטצטע טערצען 17—18 קילאָ, 166—168 גולד. דריימאל פעריזעטצטע טערצען 19-20 קילאָ 170—172 גולד.

קאלבלעדער, געשווערצטע 8-9־קילאָ 320 — 340 גולדען. געצאָגענע 10—12־קילאָ 270 - 310 גולדען פער 100 קילאָ.

ווינער פרייזע.

שפּיריטוס 32,25—33.— גול. צו 10000 ליטער פּערצענט.

ריבאָל 34.25 — 34,50 גולד. פער 100 קילאָ.

ווייצען, פערקויפט וואורדען 15000 מעטער־צטר', פרייזע: באנאטער־ווייצען 76—78־קילאָ 12.—12.40 גול. פער מעטערצטר. —

קאָרן, אונגארישעס 67—71־קילאָגראמם 10.50—11.20 גולד' פער מעטער־צטר.

גערסטע עסטרייכישע 60—64־קילאָ 7.40—9.— גולדען.

קוקורוץ באנאטער 8'50—8'60 גולד.

האפער אונגארישער 6.30 — 6.60 גולדען פער מעטער־צענטנער.

רעפס באנאטער 12.75 — 13.— גולד. קאָהל 13 — 13,50 גולדען.

קאָרן־מעהל, נר' 1: 17.75—18.75 גולד., נר' 2: 15,75—16,75 גולדען פער מעטער־צטר.

ווייצען־מעהל נר' 0: 21,25 - 22,25 גולד' נר' 1: 20,25—21.25 גולד., נר' 2: 19—20.— נר' 3: 17,75—19.— גולדען, אללעס פער מעטער צטר.

הילזענפריכטע: לינזען 25—30 גולדען ערבסען 12—16 גול. באָהנען 11 — 13 גולד. הירזען 8 — 8,50 גולד' (אללעס פער 100 קילאָ.) —

לאָטטאָ־ציהונג פאָם 9־טען אָקטאָבער 1880.

טעמעשוואַר	40	57	63	38	66
וויען	33	36	17	31	28
גראַץ	20	48	47	33	64

פעראַנטוואָרטליכער רעדאַקטעור: מאיר בר"י רייז.

פּראָדוקטע־ אונד מעהל־פרייז־טאבעללע.

פּראָדוקטע ווייצען	קילאָ פּר. העקטאָל.	פּער 100 קילאָגראמם
נאָרדאונגאַריש' נייער	74	—.——.—
„ „	75	11.60—11.70
„ „	76	11.80—11.90
„ „	77	11.95—12.
„ „	78	12.05 - 12.10
„ „	79	12.20—12.30
„ „	80	12.35 - 12.40
טהייס	—	—.——.—
„ „	75	12.10—12 10
„ „	76	12.20 - 12.30
„ „	77	12.35 - 12.40
„ „	78	12.50 - 12.60
„ „	79	12.65 - 12.70
„ „	80	12 75 - 12 80
פעסטער באָדען	—	—.——.—
„ „	75	11 90—12. —
„ „	76	12.10 - 12 20
„ „	77	12.25—12.30
„ „	78	12.35—12.40
„ „	79	12.45—12.50
„ „	80	12 55 - 12.60
ווייסענבורגער	75	11.80—11 90
„ „	76	12. ——12.10
„ „	77	12 15 - 12 20
„ „	78	12. 0—12 40
„ „	79	12 45—12 50
„ „	80	12.55 - 12.60

פּראָדוקטע	קילאָ פּר. העקטאָל.	פּער 100 קילאָגראמם
קאָרן	72	10 25 —10.50
גערסטע מאַלץ	62	—.——.—
גערסטע פוטטער	62	6,60 — 6.40
האַפער	40	6.40 - 6.15
קוקורוץ באַנאַטער	75	7.95— 8.—
אַנדערער	73	7.90 — 7.95
הירזע	—	6 25 - 6.—

[illegible]			פּער 100 קילאָ
ווייצען	פער אָקטאָבער		11.70
	„		—.—
	פריהיאַהר „		12.80
קוקורוץ	„		6,57
גערסטע	„		—.—
האַפער	„		6.70
„	„		—.—
רעפּס	„		—.—

באללען־מעהל (דער באללען צו 100 קילאָגראמם מיט זאַק)

נוממער		פל.	קר.
0	„	22	20
1	„	21	60
2	„	21	—
3	„	20	40
4	„	19	80
5	„	19	50
6	„	18	60
7	„	17	80
8	„	16	20
8½	„	14	—
שפּיריטוס: אלטע מעטהאָדע [illegible]		31	75
„ נייע „ [illegible]		32	—

קורז־טאבעללע פאָם 9. אָקטאָבער.

געלד־קורז	פל.	קר.
זילבער־אַשיאָ	100	—
דוקאַטען	5	63
עסטערייך־אונגאַרישע 8 גולדען גאָלד־שטיק (100 פראַנקס)	9	43
נאַפּאָלעאָנדאָר	9	43
דייטשע רייכסבאַנקנאָטען	58	20
20 מאַרקשטיקע	11	63
פּאַפּיער־רובעל	1	19

לאָזע	פל.	קר.
1854־ער 4 פּראָצענטיגע שטאַאַטס־לאָזע	121	—
1860־ער „ גאַנצע	129	—
דעטאָ „ האַלבע	130	—
1864־ער לאָזע צו 100 גולדען	170	50
דעטאָ „ 50 „	170	—
[illegible]	28	—
טירקענלאָזע	13	80
קרעדיט־לאָזע	176	25
קלאַרי־לאָזע צו 40 גולדען	39	—
דאָנאַו־דאַמפּפשיפפאַהרטס־לאָזע	103	50
אינסבּרוקער לאָזע	23	75
[illegible] לאָזע צו 10 גולדען	16	50
קראַקויער לאָזע „ 20 „	1[illegible]	—
אָפנער לאָזע „ 40 „	41	—
פּאַלפי לאָזע „ 40 „	37	—
רודאָלף־לאָזע „ 10 „	16	50
סאַלם־לאָזע „ 40 „	50	—
וואַלדשטיינער לאָזע „ 20 „	2[illegible]	—
[illegible] לאָזע „ 20 „	47	2[illegible]

לאָזע	פל.	קר.
באַזיליקער לאָזע צו 20 גולדען	25	—
[illegible] לאָזע „ 100 „	125	75
דעטאָ „ 50 „	65	—
וואַלדשטיינלאָזע „ 20 „	32	25
ווינדישגרעץ־לאָזע „ 20 „	42	—
אונגאַרישע פּרעמיען־לאָזע צו 100 גולד.	104	75
דעטאָ צו 50 גולדען	104	—
ווינער לאָזע	112	75

ווערטה־פּאַפּיערע	פל.	קר.
אונגאַרישע גאָלדרענטע	105	25
אונגאַרישע גרונדענטלאַסטונגען	94	50
טעמעשוואַר־באַנאַטער	93	—
זיעבענבירגישע	93	70
גאַליציישע	96	75
בוקאָווינער	95	50
אונגאַרישע אייזענבאַהן־אַנלעהען	121	25
ווייןצעהנט־אַבלאָזונגס־אָבליגאַציאָנען	93	—
פּפאַנדבריעפע דער אונגאַרישען באָדען־קרעדיט צו 5 איינהאַלב פּערצענט	101	—
דער אונגאַרישען היפּאָטהעקען־באַנק צו 5½ פּערצענט	98	—
דער אונגאַרישען אַללגעמיינען באָדען־קרעדיט־אַנשטאַלט צו 5 איינהאַלב פּערצענט	100	—
דעטאָ צו 6 פּערצענט	104	50
דער פּעסטער קאָממערציאַל־באַנק	102	25
דער [illegible]	84	25
דער [illegible]	141	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1880. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

ווערמען צו דירפען, דא זיא קיין פייער האבע!" קוים דאס דיא קאָבין דיעזע וואָרטע אויסשפּראך, אלס פרויא גלאטטער דיא הענדע איבער דעם קאָפּפע צוזאממענשלוג אונד צו איהרעם מאננע מיט דען פערצווייפלונגס-וואָרטען ריעף: "שמע ישראל! וויר זינד אללע טרפה!" אלס הערמאנן גלאטטער ערפוהר, אים וואס עס זיך אייגענטליך האנדלע, שפּראך ער קיין וואָרט, זאָנדערן גינג מיט מענגליכער בעזאָננענהייט אויף זיינע קאָבין צו, ערגריפף דיעזעלבע אם ארם אונד שטיעס זיא אויס דעם הויזע, וואָראויף ער איהר אויך איהרע "זיעבענ-זאכען" נאכשליידערטע. דיא ארמע ראָזא קאָהן קאָננטע איהר פערברעכען גאר ניכט בעגרייפען אונד קלאגטע איהרען הערררן ביים שטאדטהויפּטמאננע אין וועגען בעצאהלונג איינעס האלבמאָנאטליכען לאָהנעס, דא ער איהר ניכט געקינדיגט האטטע. דער שטאדטהויפּטמאנן פעראורטהיילטע ריכטיג הערררן גלאטטער צור בעצאהלונג דעם האלבמאָנאטליכען לאָהנעס אן זיינע קאָבין. הערר גלאטטער אפּפעללירטע נון אן דען קאָמיטאטס-פערוואלטונגס-אויסשוס אונד זאגטע אין זיינעם געזוכע: איך בין שטרענגער אָרטהאָדאָקסער יודע, איך דארף עס ניכט דולדען, דאס נעבען מיינעם קאָפּפע-טאָפּפע איין בריסטליכער קאָפּפע-טאָפּף אויף דעם שפּאר-העררע שטעהע! דיעזע קאָבין העטטע מיר יא דאס גאנצע הויז "טרפה" מאכען קאָננען, ווענן איך זיא נאָך איינען האלבען מאָנאטה אים הויזע העטטע; איך לאססע מיר איינע זאָלכע קאָבין ניכט אייפנאָטהיגען; דאס איזט איין רעליגיאָנס- אונד געוויססענס-צוואנג!" — טראָטץ דיעזער וויכטיגען איינשפּראכע דעם הערררן גלאטטער ווירדע ער דעננאָך אויך פאָן דעם פערוואלטונגס-אויסשוססע צור צאהלונג איינעס האלבמאָנאטליכען לאָהנעס אן זיינע קאָבין פעראורטהיילט; ער ערלעגטע זאָגלייך דאס געלד מיט דען וואָרטען: "ווענן דיא זאכע זאָ שטעהט זאָ איזט דיא רעליגיאָנס-פרייהייט אין אונגארן נור איין שווינדעל אונד איזט אונזערע אָרטהאָדאָקסע אויטאָנאָמיע קיינען קופּפער-קרייצער ווערטה!"

* (דיא געשיכטע איינעס הויפּט-טרעפּפערס.) איין יידישער לעדערהענדלער, נאמענס ברילל, אים בעלגראד, האטטע אן איינען דאָרטיגען שוהמאכער איינע פאָדערונג פאָן 50 גולדען. דא דיעזער ניכט צאהלען קאָננטע, איבערנאהם ברילל פאָן דעמזעלבען איין אונגארישעס פּרעמיענלאָז אן צאהלונגס שטאטט, וועלכעס ער צו זיינען איבריגען לאָזען לעגטע. דאס געשאה אים יאהרע 1875. ביא דעם אויסבריכע דעם טירקיש-סערבישען קריעגעס געריעטה ברילל אין גראָסע געלד-פערלעגענהייטען. ברילל זאנק אימער טיעפער אונד מוסטע אללע זיינע לאָזע אים יאהרע 1879 ביא דער סעמלינער שפּאר-קאססא פערזעטצען. אלס ער מעהר קיינע האָפפנונג האטטע, דיעזע לאָזע אויסלאָזען צו קאָננען, פערקויפטע ער דיעזעלבען אן איינען סעמלינער קויפמאנן, נאמענס געאָרגעוויטש. דיעזער שיקטע דיא לאָזע צום ווייטערען פערקויפע אן דיא צוקער-פאבריק אין לינדענבורג, מיט דער ער אין געשעפטס-פערבינדונג שטאנד. דא ווירדע ערסט דיא ענטדעקונג געמאכט, דאס איינעם דיעזער לאָזע שאָן פאר דריי יאהרען איינען הויפּט-טרעפּפער מיט 100,000 גולדען געמאכט. עס וואר דאסזעלבע לאָז, וועלכעס ברילל אים יאהרע 1875 פאָן דעם שוהמאכער אלס צאהלונג ערהיעלט. דער שוסטער האט אלזאָ קיינען אנשפּריך אויף דען הויפּט-טרעפּפער, דא דער טרעפּפער ערסט צוויי יאהרע שפּעטער, נאכדעם ער דאס לאָז דעם ברילל איבערגעבען האטטע, געמאכט ווארדע. אללין אויך דער קויפמאנן געאָרגעוויטש קאנן אויף דען הויפּט-טרעפּפער קיינען אנשפּריך מאכען, דא ער יא ביא איבערנאהמע דיעזעס לאָזעס פאָן ברילל גאר קיינע אהנונג דאפאָן האטטע, דאס דיעזעס לאָז איינען הויפּט-טרעפּפער געמאכט. דאס געלד געביהרט אלזאָ אונשטרייטיג דעם ברילל, דער יעדאָך אויס בעזאָנדערער ריקזיכט הערררן געאָרגעוויטש 1000 גולדען צוגעזיכערט האט, זאָבאלד ער אין דען בעזיטץ דעם געלדעס געלאנגט.

* (איין זעהר עמפּפעהלענסווערטהעס ווערק אונטער דער פּרעססע.) פאָן דעם בעריהמטען שריפטשטעללער, הערררן מאָריץ עהרענטהייל, בעפינדעט זיך איין ווערק אים דרוקע, וועלכעס פיעל אינטערעססע ערועגען ווירד אונד פאָללקאָממען פערדיענט, אייפס ווערמסטע אונד נאכדריקליכסטע עמפּפאָהלען צו ווערדען. דאס ווערק פיהרט דען בעשיידענען טיטעל "יידישעס פאמיליענבוך". פערדיענט יעדאָך, פאָן יעדעם, דער איין ווארמעס הערץ פירס יודענטהום האט, פלייסיג געלעזען צו ווערדען; נאמענטליך פיר דיא האנד דער הערראנוואקסענדען יוגענד איזט דאס אין דייטשען בוכשטאבען אונד אין זעהר שאָנער דייטשער שפּראכע ערשיינענדע ווערק דאפּפעלט עמפּפעהלענסווערטה, דא אונזערע יוגענד עבען אויס איינעם זאָלכען טרעפּפליכען ווערקע אכטונג אונד ליעבע פיר דען יידישען פאָלקסשטאמם שאָפּפען קאנן. דאס זעהר טרעפּפליכע ווערק ענטהאלט 160 לעבענס- אונד כאראקטער-בילדער דער אויסגעצייכנעטסטען מעננער איזראעלס אויס אללען צייטען אונד שטאאטען. וויר וואָללען היער נור דיא הויפּטקלאססען צוזאממענשטעללען: תנאים, אמוראים, פּראָזעליטען (גרים) אויף דעם טהראָנע, יידישע שטאאטען-גרינדער, גאונים אונד עקסילארכען (ריש גלותא), יידישע מיניסטער אונד פירסטען, יידישע שטאאטס-מעננער, קאבבאליסטען, ראבביניסטע הערען (גדולי התורה), יידישע פילאָזאָפען, יידישע אסטראָנאָמען (שטערנ-קונדיגע), פאלשע משיח'ם אונד נביאי השקר, איינפלוסרייכע מעננער, יידישע געשיכטס-שרייבער, יידישע דיכטער, אויסגעצייכנעטע יידישע פרויען, יידישע רייזענדע, יידישע פעלד-הערען, יידישע ארצטע, דאס "שווארצע קאבינעט" (איינע צוזאממענשטעללונג אללער משומדים ימ"ש, וועלכע דיא יודען פערליימדעט האבען אונד אורזאכע פיעלער פערפאָלגונגען ווארען.) — דאס ווערק ערשיינט אין 12 מאָנאטס-העפטען, שאָן בראָשירט. דיא פּרענומעראציאָן אויף 6 העפטע קאָסטעט 2 גולדען, אויף 12 העפטע 3 גולדען 80 קר. דאס ערסטע העפט ווירד אם 1. נאָוועמבער פערזענדעט. דיא געלדער פיר דאס בוך זינד איינצוזענדען אונטער דער אדרעססע: Herrn M Ehrentheil in Budapest. Königsgasse Nr. 40

* (איינער, דער זיך פאָן זיינעם זיעבענטען וויבע שיידען וויל.) איין זאלך' וואנדערבארער שיידונגס-פּראָצעס ווירד געגענווערטיג ביים פעסטער געריכטס-האָפע פערהאנדעלט. דער מאנן איזט ערסט 52 יאהרע אלט. פאָן זיינען פריהערען זעכס וויבערן, דיא ער איינע נאָך דער אנדערן געהייראטעט, איזט קיינע איינציגע געשטאָרבען, זאָנדערן ווארדען זיא פאָן דיעזעם לייכטהאפטען מענשען אללעדורך "געריכטליכע שיידונג" אויס דעם הויזע געטריעבען. יעטצט לייטעט זיין געזוך ביים געריכטס-האָפע דאהין, דאס מאן דיא שיידונג פאָן דיעזער זיעבענטען פרויא אים זאָ עהער אויסשפּרעכע, דא ער געגען זיא איינען אונאיבערווינדליכען האס אונד ווידערווילען עמפּפינדע. דיא פרויא יעדאָך, דיא פאָן איינער שיידונג ניכטס וויססען מאג, ערזוכטע דען געריכטס-האָף, דאס מאן איהרען מאנן ערצטליך אונטערזוכען מאגע, דא דערזעלבע אן איינעם "ווייבער-שיידונגס-וואהנזיננע" ליידע. אלס דעם מאננע דיעזעס פערלאנגען זיינער פרויא בעקאנט געגעבען ווארדע, זאגטע ער ליעבעלנד: דיא "ווייבער-שיידונג" קאנן געוויס ניכט אלס וואהנזינן בעטראכטעט ווערדען. דאס צייגט פיעלמעהר פאָן איינעם זעהר געזונדען מענשענפערשטאנדע. מיין וואהנזינן בעשטעהט נור דאריין, דאס איך אויך נאכדעם איך דיא איינע פרויא גליקליך לאָזגעוואָרדען, אימער אונד אימער געהייראטעט האבע. איך ביטטע דאהער פאר אללעם אום דיא "שיידונג". זאָללטע עס מיר איינפאללען, איך צום אכטענמאלע צו הייראטען, דאנן האבע איך ניכטס דאגעגען, ווענן איך איינער ארצטליכען אונטערזוכונג אונטערצאָגען אונד אינס נאררענהויז געשפּערט ווערדע!" — אלל דיא צאהלרייכען אנוועזענדען, דיא ביא דיעזעם פּראָצעססע צוגעגען וואַרען,

---

טערשריעבען אונד וואר נאָך בעענדיגונג דיעזעס געשעפטעס איינגעשלאפען.

יא, דער דאמאלס פאָן אללער וועלט-געפירכטעטע הערצאָג וואר יעטצט אין דער האנד איינעס שוואבען מאַראַנישען יינגלינגס. איין שטאָס מיט דעם שווערטע, אונד דיא וועלט וואר פאָן איינעם דער גראָסטען טיראננען בעפרייט! — יאקאָב בליקטע אויף דען שלאפענדען הערצאָג, אונד געדאנקען אונד געפיהלע דער פערשיעדענסטען ארט קרייזטען אין זיינעם קאָפּפע הערום, זאָ דאס ער אייניגע אויגענבליקע לאנגע נאכדענקענד געשטאנדען וואר.

אין דען הינטערלאססענען שריפטען יאקאָב טיראַדאָ'ס ליעפערט ער זעלבסט איבער זיינען דאמאליגען זעעלען-צושטאנד פאָלגענדע שילדערונג:

"עס וואר מיר דאמאלס, אלס אב צוויא ענגעל אן מיינער זייטע געשטאנדען וועהרען, דער איינע העטטע מיר צוגעריפען: "מאָרדע איהן!", וועהרענד דער אנדערע מיך היעפאָן אבהיעלט. — "מאָרדע איהן!" ריעף מיר איין געדאנקע צו: היער מאָרדעסט דו דען וויר-ענגעל דער אינקוויזיציאָן, דען בלוט-דורסטיגסטען פערפאָלגער אללער פריידענקענדען מענשען; היער ליעגט ער, אונד ווענן דיא שאטטען אלל' דעריעניגען, דיא ער געמאָרדעט, דיא ער געמארטערט, דיא ער אים קערקער שמאכטען ליעס, דערען ווייסצער הויך איהן צום הימעל געשטיעגען אונד דערען טהרענען הויך איהן דיא ערדע בענעטצט — ווענן זיא אללע דיעזע הויך איהן געמארטערטען אים דיעזען זעססעל פערזאממעלט געוועזען — וועלך' איינע אונצעהלבארע שאאר מיט קלאפּפענדען וואונדען, צעריססענען הערצען, פערשטיממעלטען געשטאלטען! — אונד דאך שליעפט ער זאָ רוהיג דא! —

אונד ווענן דיא בילדער אלל' דעריעניגען פיעלען שטעדטע, דיא ער פערבראננט, ווענן אלל' דיא פּראָווינצען, דיא ער פערהערט, ווענן דיא וויעקע מענשליכען פלייסעס אונד מענשליכער ליעבע, דיא ער פערניכטעט, יעטצט אים זיינע זעעלע געשטאנדען וועהרען אונד איהם איהרע נאמען אינ'ס אהר געריפען העטטען! — וועלך' איין דאָננער דער האללע וועהרע עס געוועזען! — אונד דאך לאג ער דא אונד שלומ-מערטע זאנפט — אונד איבער איהם שוועבטע איין שארפעס שווערט, דאס אימער נעהער זיינעם ענטבלאָססטען האלזע קאם."

"מאָרדע איהן!" ריעף עס אין מיינעם הערצען, "אונד דו האסט פיר אללע יענע אונגליקליכען מיט איינעם מאלע ראכע געאיבט. דיא ראכסט היעמיט דיינען פאטער אונד דיינע מוטטער, דיינע געשוויסטער אונד אלל' דיינע אנפערוואנדטען, אללע, אללע, דיא ער אונד זיינע העלפערס-העלפער געמאָרדעט, געמארטערט אונד געפאָלטערט. — מאָרדע איהן, אונד זיא זינד געזיהנט מיט זיינעם גיפטיגען בלוטע!"

"דא וואר עס מיר ווידער, אלס אב מיר יעמאנד צוגעריפען: "דו זאללסט ניכט מאָרדען!" וויללסט דו דעם ריכטער-אמטע גאָטטעס פאָרגרייפען? וויללסט דו צום ערסטענמאלע דיינע האנד אין בלוט טויכען? הינטערליסטיג ביזט דו אין זיין געמאך געשליכען, איהם זיינע שריפטען צו נעהמען, אונד נון וויללסט דו אויך נאָך אויף איינע פיינע ווייזע איינען וועהרלאָזען, איינען שלומערנדען מאָרדען? ווענן נאכטס אין זיינער נעהע איינעם זאָלכען באָזען מענשען איינען רוהיגען שלאף גאננט, זאָ ביזט דו ניכט בעריפען, איהם דאס לעבען צו נעהמען!"

"מאָרדע איהן דאָך!" — ריעף מיר ווידער איין אנדערער געדאנקע צו. וואס צאָגערסט, וואס ווייסט דו? זעטצע דאס שארפע שווערט אן זיינע קעהלע, אונד טויזענדע מענשען, דיא פאָן זיינעם הענקער-שווערטע נאָך בעדראָהט זינד, אונד אללע פּראָווינצען דיעזעס לאנדעס ווערדען אויף איינמאל פרייא!"

"ווירד אבער ווירקליך דער טאָד דיעזעס הענקערס דיא פרייהייט ברינגען? ניין, איך ווייס עס ניכט! דער אבער-הענקער קאָניג פיליפּפ שיקט דאנן איינען אנדערן זיינער הונדע, וועלכער נאָך מעהר וויטהען ווירד, אום דען טאָד דעם הערצאָגס צו ראכען."

"זאָלכע פערשיעדענען געדאנקען קעמפּפטען געגען איינאנדער אין מיינער זעעלע, ביז איך מיר ענדליך זעלבסט צוגעפליסטערט האבע: "איך וויל דיעזען שלאפענדען ניכט מאָרדען, איך וויל מיין אונטערנעהמען אהנע מאָרד פאָללברינגען!""

מיט דער לינקען האנד פאקטע נון טיראדאָ דיא אויף דעם שרייבטישע געלעגענען שריפט-שטיקע צוזאממען, וועהרענד ער מיט זיינער רעכטען האנד דאס שווערט געגען דען שלאפענדען הערצאָג היעלט, אום דיעזען צו טאָדטען, אים פאללע ער וועהרענד דיעזער צייט ערוואכען זאָללטע.

אלס נון יאקאָב טיראדאָ זעממטליכע שריפטען בערייטס אין זיינער טאשע האטטע, העפטעטע ער נאָך איינען בליק אויף דען שלאפענדען הערצאָג אונד לעגטע דאנן דאס בלאטט שווערט אויף דען שרייב-טיש פאר דעם הערצאָג, וואָ ער דאסזעלבע אויך צוריקליעס.

(פאָרטזעצונג פאָלגט.)

* (צום זעלבסטמארד-פערזוך דעם קרויז.) אוים פעסא ווירד איבער דיעזען
פאלל נאבטרעגליך נאך פאלגענדעס בעריכטעט:
אלס געגען דען שפארקאססא-דירעקטאר קרויז דער
פערדאכט דער וועכסעל-פעלשינג איפטיכטע,
ווארדע דער שטאדט-הויפטמאנן פאם אונטערזו-
כונגס-ריכטער מיט דעם אויפטראגע בעטרויט, העררן
קרויז זאגלייך צו פערהאפטען. דער שטאדט-הויפט-
מאנן בעטרויטע היעמיט דען שטעדטישען וואכט-
מייסטער. דיעזער ערשיען אין דער וואהנונג דעם
קרויז אונד פאדערטע איהן אויף, זאגלייך מיטצו-
קאממען. קרויז ערווידערטע: „איך געהע זאגלייך,
דאך מוס איך פארערסט דיא שליססעל דער שפאר-
קאססא העררן לודוויג הארוואט איבערזענדען, דא
איך זעלבע ניכט יעדעם אנפערטרויען קאנן. וואללע
זיא דאהער, איהם דיעזע שליססעל איבערגעבען.
זאבאלד זיא צוריקגעקעהרט זינד, קאננען וויר אויף
דאס שטאדטהויפטמאננס-אמט געהען!“ דער וואכט-
מייסטער וויגערטע זיך אנפאנגס, דיעזעם פערלאנ-
גען דעם קרויז צו ערפיללען, דא ער מיט רעכט
פערמוטהעטע, דאס קרויז זיך נור דער פערהאפטונג
צו ענטציהען זוכע. אויף וויעדערהאלטעס ביטטען
דעם קרויז ליעס זיך דער וואכטמייסטער ענדליך
דאך דאצו בעוועגען, דיא שפאר-קאססא-שליססעל
צו לודוויג הארוואטה צו טראגען. אלס ער צוריק-
קעהרטע, פאנד ער ביא קרויז דיא טהירע געשלאס-
סען. דיא דיענסטבאטען פערזיכערטען, העדר קרויז
זייא אויסגעגאנגען. עס איזט נור זעהר נאטירליך,
דאס דער וואכטמייסטער איבער דיעזע מיטהיי-
זעהר ערשראק, דא ער נון דיא פעראנטוארטליכ-
קייט דאפיר האטטע, דאס קרויז איהם ענטוויישען
קאננטע. אינצווישען קאם אויך איין פאליצוי-קאר-
פאראל אן. ביידע דראהטען נון דען דיענסטבאטען
מיט איינציטפערדען, ווען זיא ניכט איבערדען אויפ-
ענטהאלטס-ארט דעם קרויז דיא וואהרהייט זאגען
זאללטען. נון געשטאנדען זיא, דאס העדר קרויז
זיך אינים אינגערסטע צימטער איינגעשלאססען אונד
איהנען איינגעשערפט האבע, זיינען אויפענטהאלטס-
ארט ניעמאנדעם צו פערראטהען. דער וואכטמייס-
טער שיקטע נון אום איינען שלאססער. דער דיא
טהירע אפפנעטע. אלס זיא אין דאס צימטער דעם
קרויז טראטען, פאנדען זיא איהן אם באדען ליעגען
אונד פאן בלוט איבערשטראמט. דער וואכטמייס-
טער ערשטאטטעטע היעריבער ביים שטאדטהויפט-
מאננע דיא אנציינע, דיעזער ליעס זאגלייך דריא
ארצטע האלען, וועלכע דען פערוואונדעטען געני
אונטערזוכטען. קרויז האטטע זיך נעמליך מיט איי-
נער קליינען טאשען-פיסטאלע אין געראדער ריכ-
טונג אין דען מונד געשאססען. דיא קוגעל וואר אינ-
דעם אין איינעם „האלז-ווירבעל“ שטעקען געבליע-
בען, דא דיא לאדונג צו שוואך וואר, אום טאדטליך
זיין צו קאננען. דיא ארצטע שטעללטען נאטירליך
וויעדערבעלעבינגס-פערזוכע אן. נאך לאנגען בע-
מיהונגען קאם קרויז ווירקליך וויעדער צו זיך. אום 3
איהר נאכמיטטאגס ערשיען איין שטאאטס-אנוואלט
איים וועספרים, דער אים פעראינע מיט דעם אונ-
טערזוכונגס-ריכטער דען אונגליקליכען איינעם אויס-
פיהרליכען פערהארע אונטערצאגען. קרויז זאגטע
אונטער אנדערם: „דיא פאן מיר ביא דער פאפער
שפאר-קאססא הינטערלעגטען פאלשען וועכסעל
בעלויפען זיך אויף 60000 גולדען. איך בין אלליין
דער שולדיגע, דא דיא איבריגען בעאמטען דער
שפאר-קאססא פאן מיינעם פערברעכערישען פער-
פאהרען קיינע אהנונג האטטען. איך בעזיטצע איב-
ריגענס זאפיעל פערמאגען, אום דיעזע דורך פאלשע
וועכסעל דער שפאר-קאססא ענטנאממענען 60000
גולדען דעקען צו קאננען. איך וואר אייך ענטשלאס-
סען, דיעזע סוממע דער שפאר-קאססא צו ערזעט-
צען. העטטע איך דיא שפאר-קאססא ווירקליך שע-
דיגען וואללען, זא וועריע מיר דיעס יא איין לייכטעס
געוועזען. איך העטטע נור מיין פערמאגען אויף דען
נאמען מיינער פרויא איבערטראגען מיס-
סען, וויא דיעס ביא בעטריגערן נאר הייפיג גע-
שיעהט. אלליין איך טהאט דיעס ניכט, וויל איך אין
דער טהאט ניע דאראן געדאכט, דיא שפאר-קאססא
צו שעדיגען. איך האפפטע אויף איינע גוטע ערנטע,
אום אללעס בעצאהלען צו קאננען. לייער איזט
דיא ערנטע זעהר שלעכט אויסגעפאללען, איבער-
דיעס האט מיר איין שולדנער 4800 גולדען אבגע-
לייגנעט אונד 2000 גולדען אבגעשווינדעלט. זא
קאם איך אין דיא טרויריגע לאגע, דאס איך דער
שפאר-קאססא דאס איהר אויף געפעלשטע וועכ-
סעל ענטנאממענע געלד נאך ניכט צוריקבעצאה-
לען קאננטע. מאן מאגע אלל מיין אונבעוועגלי-
כעס אונד בעוועגליכעס פערמאגען מיט בעשלאג
בעלעגען, דאמיט דער שפאאר-קאססא דאס גאנצע
געלד, דאס איך איהר ענטנאממען האבע, ערזעטצט
ווערדען קאנגע!“ — זא ווייט דיא אויסזאגע דעם קרויז.
נאך וואר יעראך דאס פערהאר ניכט צו ענדע, אלס
דער שטעללפערטרעטענדע דירעקטאר דער שפאר-
קאססא אים קליין-צעלל איג׳ם צימטער טראט מיט
דער מיטטהיילונג, דאס קרויז אויך ביא דער קליין-
צעללער שפאר-קאססע גראסערע סוממען אויף גע-
פעלשטע וועכסעל אויפנאהם. איינע גלייכע מעל-
דונג טראף אים ראאב איין, וואנאך קרויז אויך ביי-
דער דארטיגען אללגעמיינען קרעדיט-באנק פיעלע
טויזענדע אויף געפעלשטע וועכסעל אויפנאהם. וויא
איים דער אונטערזוכונג הערפארגעהט, בעלייפט זיך
דיא סוממע, דיא קרויז פאן פערשיעדענען געלד-
אינשטיטוטען דורך וועכסעל-פעלשונגען בעהאבען,
אויף מינדעסטענס 100000 גולדען. — קרויז ווארדע
פארלייפיג נאטירליך אונטער פאליציי-אויפזיכט, אין
זיינער וואהנונג געלאססען. וויא דיא ארצטע פער-
זיכערן, ווירד קרויז אלסבאלד וויעדער העדגע-
שטעללט זיין. עס איזט דעם מאננע אלזא ניכט גע-
לונגען, זיך דער שטראפענדען האנד דעם געריב-
טעס דורך איינען זעלבסט-מארד צו ענטציעהען.

* (דער וועכסעל-פעלשער לאנג.)
וויר האבען בעריייטס פאר קורצעם מיטטגעטהיילט,
דאס דער יידישע האלצהענדלער מאריין לאנג אוים
ניר-עדיהאזא זאממט זיינעם זאהן איגנאץ לאנג וועגען
וועכסעל-פעלשינג פערהאפטעט וואדען איזט. אם
11 דיעזעם וואורדען דיא ביידען פערהאפטעטען נאך
דער הויפטשטאדט געבראכט אונד נאך דעם „פאר-
טונא-געביידע“ (איין שטראפהויז אין אפען) איבער-
פיהרט. דער פאטער מאריין לאנג איזט איין אלט-
ליכער, מאגערער מענש מיט לאנגעם בארטע, דען
געוויס ניעמאנד פיר איינען וועכסעלפעלשער האל-
טען ווירדע. דער זאהן איגנאץ לאנג שיינט עבענ-
פאללס איין פראממער יונגער מאנן צו זיין. ער
וואר זעהר געפאסט אונד בעגאנן ערסט דאנן צו
יאממערן, אלס מאן איהם, וויא דיעס אים קערקער
פארגעשריעבען איזט, דאס הויפטהאאר אונד זאממט
איך דיא „פאית“ אבשניטט. דיא ביידען לאנג ער-
קלערטען זיך אלס „ארטהאדאקס“, וועסהאלב זיא
דיא פיר דיא געפאנגענען בעשטיממטע קאסט,
דיא ניכט נאך דען יידישרעליגיאזען פארשריפטען
בערייטעט ווארדע, ניכט געניעסען דירפען. אויף
ערזוכען דעם פערטהיידיגערס, דר׳ געזא שילהאף,
געשטאטטעטע דער שטאאטס-אנוואלט, דאס דיא
אנגעקלאגטען זיך פאן איינעם יידען „כשר קאסט“
האלען זאללען. דיא ביידען אנגעקלאגטען לייגנען
ענטשיעדען, איינע וועכסעל-פעלשונג פעראיבט צו
האבען.

* (איין רעליגיאזער פראצעס.) דיעזער טאגע קאם פאר דעם פערוואלטונגס-
אויסשוססע דעם פעסטער קאמיטאטעס איין פאלל
צור ענטשיידונג, דער שאן דעסהאלב ניכט אהנע
אינטערעססע איזט, דא ער אויך איינע רעליגי-
אזע זייטע האט. איין העדר, העדמאנן גלאטטער,
מיטגליעד דער פעסטער ארטהאדאקסען געמיינדע,
האטטע נעמליך איינע יידישע קאכין, נאמענס ראזא
קאהן. דיא פרויא גלאטטער בעמערקטע יעדאך איי-
נעס טאגעס אויף איהרעס שפאר-הערדע איינען
פרעמדען קאפפע-טאפף, דא זיא זיך מיט ניעמאנ-
דעם „צו מישען“ פפלעגטע, פרוג זיא דיא קאכין: וועם
דענן דיעזער פרעמדע קאפפע-טאפף געהארע? —
דיא קאכין ערצעהלטע גאנץ איינפאך: „אונזערע
כריסטליכע נאכבארין ערזוכטע מיך, דיעזעסמאל
אויף אונזערעם שפאר-הערדע איהרען קאפפע

פאלליעטאן.

צוויי שוועסטערן.

(26-טע פארטזעטצונג.)

אונד זא קאננטע אויך אלאנזא דיא בעשטימטע נאכריכט זיינעם פריינדע יאקאב צוקאממען לאססען, דאס יענע דרייא קונדמאכונגען אן דעמזעלבען אבענדע פאם הערצאג אונטערשריעבען אונד אם פאלגענדען טאגע פערזיענלט ווירדען – אונד דאס דאהער יאקאב נור נאך דיעזע איינע נאכט צייט העטטע, אום זיך דיעזער קונדמאכונגען צו בעמעכטיגען. —

יאקאב וואר זיך וואהל דער פיעלען שוויעריגקייטען אונד געפאהרען זיינעס אונטערנעהמענס בעוואוסט; אבער ער וואוסטע אויך, וואס אויף דעם שפיעלע שטאנד; ער דריקטע דאס שווערט, דאס ער אונטער זיינעם גייסטליכען-געוואנדע האטטע, בעססער אנ׳ם העדין אונד וואר פעסט ענטשלאססען, זיין ווערק צו פאללבריינגען.

עס וואר מיטטערנאכט. אללע פארבערייטונגען וואדען געטראפפען. דיא ריעגעל דער טהירע, דיא פאן דער שטיעגע צום צווייטען שטאקע פיהרטע, ווארען פאן איינעם וואכהאבענדען סאלדאטען, וועלכער עבענפאללס דער מיט-פערבינדעטע יאקאב טיראדא׳ס וואר, גליקליך צוריקגעשאבען. — יאקאב האטטע אין איינעם פערשטעקטען ווינקעל הינטער דער שטיעגע אין געביקטער שטעללונג צימליך לאנגע צוגעבראכט. נאכדעם נון אין שפעטער נאכט-שטונדע דאס טיעפסטע שווייגען אים גאנצען פאלאסטע הערשטע, שטיעג יאקאב אין טוכ-שוהען מיט פילצ-זאהלען מיט אונהארבאריעם שריטטע דיא שטיעגע היניף, אפפנעטע דיא טהירע אונד קאם אין איינען דונקלען קוויער-גאנג, דער אן דער הינטער-זייטע דער צימטער דעם הערצאגס פאראיבער פיהרטע. היער בליעב יאקאב נאכדענקענד שטעהען. דאס העדין פאכטע איהם געוואלטיג, דאס בלוט שטיעג איהם אין דען קאפף; ער מוסטע יעטצט דען הויפט-גאנג איבערשרייטען, וועלכער אבער פאן מעהרערען לאמפען בעלייכטעט וואר, אונד אויף וועלכעם איין וואכ-האבענדער סאלדאט, דען ער ניכט קאננטע, אויף- אונד אב-גינג. יאקאב בליעב זאלאנגע אים דונקלען דעם קוונר-גאנגעס שטעהען, ביז דער סאלדאט איהם דען ריקען קעהרטע אונד נאך דעם אנדערן ענדע דעם הויפט-גאנגעס זיינע שריטטע לענקטע. יעטצט איילטע ער שנעלל איבער דען בעלייכטעטען הויפט-גאנג הינויבער אונד בעפאנד זיך וויעדער אין איינעם דונקלען ווינקעל פאר איינער טהירע. אין זיינער האנד בעפאנד זיך דער שליססעל צו דיעזער טהירע, דער נאך איינעם וואכס-אבדרוקע פערפערטיגט ווארדע. זעהר לאנגזאם דרעהטע ער דען שליססעל אום, דאמיט ניכט דאס לייזעסטע געריייש ענטשטעהע, אונד דיא טהירע וואר אפפען.

ער בעפאנד זיך אין איינעם דונקלען געמאכע, וועלכעס דאס ביבליאטהעקס-צימטער דעם הערצאגס וואר. ביז היעהער וואר אללעס גליקליך אבגעלויפען. ער וואוסטע, דאס אין געראדער ליניע, דער ערסטען טהירע געגעניבער, איינע אנדערע אונפערשלאססענע טהירע זיך בעפינדען מיססע, וועלכע אונמיטטעלבאר אין דאס געהיימע קאבינעט דעם הערצאגס פיהרטע. באלד האטטע ער דיעזע טהירע ערריכט. ער לעגטע דאס אהר אן דאס שליססעל-לאך אונד פערנאהם אויך ניכט דען גערינגסטען טאן. ער גוקטע דורך דאס שליססעל-לאך, אבער אויך ניכט דער שוואכסטע ליכט-שטראהל וואר איהם זיכטבאר. ער אטהמעטע שאן פרייה אונד פריידיג אויף אונד גלויבטע שאן, זיין ציעל ערריכט צו האבען.

אבער זא גלאטט זאללטע עס דאך ניכט אבלויפען. דענן קוים האטטע ער זיך געפאסט אונד דיא טהירע פאר-זיכטיג איין קליין-וועניג געאפפנעט, דא בעמערקטע ער דאסס דאס קאבינעט ערהעללט וואר, אונד זאללטען, וואס ליכט איזט, ניכט אויך מענשען זיין? — דעננאך פערלאר ער דיא פאססונג ניכט, ער ווארטעטע איינינע מינוטען, אהנע אבער דאס מינדעסטע געריייש צו פערנעהמען. ער אפפנעטע דאהער דיא טהירע עטוואס וויטער אונד זאה שנעלל, דאס אין דעם גראססען געמאכע זיך ניכטס וויטער בעפאנד, אלס איינינע מאבעל; אין דער מיטטע דעם צימטערס שטאנד איין גראסער, מיט שריפטען בעלאדענער שרייב-טיש, אויף וועלכעם צוויא קערצען בראננטען, אונד פאר דעם שרייב-טישע שטאנד איין גראסער לעהנ-זעססעל. איין צווייטער שעריפער בליק בעלעהרטע איהן, דאס אין דעם זעססעל איין מענש רוהע, דער דיא הענדע אויף דיא לעהנען דעם זעססעלס געלעגט האטטע, אלס אב ער שלאפען ווירדע.

ענטשלאססען אפפנעטע ער דיא טהירע וויטער, אונד שליפפטע הינייין; יעטצט נאהם ער זיין שווערט פאן אונטער דעם מאנטעל הערפאר אונד טראט הינטער דען ריקען דעם שלאפענדען — אונד זיעהע! ער שטאנד הינטער דעם ריקען דעם הערצאגס פאן אלבא, וועלכער דא אין דעם לעהנ-זעססעל שליעף.

דער הערצאג האטטע היער אין דער שטיללע דער נאכט דיא צאהלרייכען אבשריפטען דער קונדמאכונגען, דיא אויף דעם גראסען שרייב-טישע אויסגעהייפט לאגען, אונ-